

Прес-реліз

Громадська думка населення України про НАТО

Загальнонаціональне опитування населення України було проведене Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та Центром Разумкова з 9 по 13 червня 2017 року. Опитано 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком АР Крим та окупованих територій у Луганській та Донецькій областях. Теоретична похибка вибірки – 2,3%.

Опитування здійснювалося за фінансової підтримки програми «Матра» Посольства Королівства Нідерландів.

Для порівняння наводяться дані опитувань, проведених у 2012–2016 рр. Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва у співпраці з Центром Разумкова та Київським міжнародним інститутом соціології.

- Від 2014 р. в українському суспільстві превалює орієнтація на вступ до НАТО як найкращий спосіб гарантувати національну безпеку України. Порівняно з 2012 р. частка тих, хто вважає цей шлях кращим за інші опції безпеки, зросла більш ніж втричі: у 2012 р. вступ до НАТО як джерела безпеки обирали 13%, у травні 2014 р. – 33%, у грудні 2014 р. – 44%, листопаді 2015 р. – 46%, червні 2017 р. – 47%. **Станом на червень 2017 р. 47% українців вважають членство в НАТО основною гарантією національної безпеки.**
- **Протягом останніх років кардинально змінилася регіональна мапа підтримки НАТО.** Так, у 2012 р. єдиним макрорегіоном, де відносна більшість підтримувала членство в Альянсі, був Захід, але й там 37% висловлювали підтримку членству в НАТО, а 34% надавали перевагу позаблоковому статусу. В інших регіонах частка орієнтованих на НАТО як на гарантію безпеки коливалася від 1% (на Донбасі) до 14% (в Центральному регіоні).
- **У 2014 р. почалося зростання прихильності до НАТО в усіх макрорегіонах України.** Станом на червень 2017 р. На Заході України в членство в НАТО як запоруку безпеки обирають 81% жителів, у Центрі України – 68% (у квітні 2012 р. – 14%), на Півдні України – 20% (у квітні 2012 р. – 7%), на Сході – 32% (у квітні 2012 р. – 2%).
- **Зростання підтримки членства в Альянсі відбувалося на тлі розчарування в ідеї позаблоковості та військового союзу з Росією й іншими країнами СНД.** Так, від 2012 до 2014 р. саме позаблоковість була найбільш підтримуваним варіантом безпеки для України – 42%, але після анексії Криму та початку війни на Донбасі частка орієнтованих на позаблоковий статус знизилася спочатку до 28% у травні 2014 р., 23% у листопаді 2015 р, 25% у травні 2016 р. І дещо зросла – до 31% у червні 2017 р.
- Однак у ставленні до позаблоковості існують істотні регіональні відмінності. **Позаблоковість досі має відносну перевагу як шлях гарантування безпеки України на Півдні (37%) та Сході (38%).**
- **Найбільш кардинально змінилося ставлення до ідеї військового союзу з Росією та іншими країнами СНД.** Якщо у 2012 р. на цей варіант безпеки покладалися 26% українців, і це було другим після позаблоковості варіантом безпеки, то вже у травні 2014 р. кількість прихильників військового союзу з Росією та країнами СНД впала до 13%, у травні 2016 р. – до 7%, у червні 2017 р. – 6%. У період між квітнем 2012 р. та червнем 2017 р. підтримка мілітарного союзу з Росією та іншими країнами СНД впала у всіх макрорегіонах України, причому найбільше – на Сході (від 38% до 13%) та Півдні (від 31% до 11%).
- Готовність взяти участь у референдумі щодо членства в НАТО залишається на приблизно однаково високому рівні від 2012 р. Так, якби волевиявлення з приводу приєднання до

НАТО відбувалося в червні 2017 р., участь у ньому взяли би 66% населення. Найвищу гіпотетичну явку демонструють жителі Заходу (81%), найнижчу – Південного регіону (42%). На цьому референдумі більшість (69%) проголосувала б «за» вступ до НАТО при 26% тих, хто «проти», і 26% тих, хто ще не визначився. У квітні 2012 року (як і у попередні роки) результати голосування були б протилежними: 61% тих, хто взяв би участь у референдумі, проголосували б «проти» і лише 28% – «за».

- Водночас результати уявного референдуму щодо членства України в НАТО були б різними у різних регіонах України: проголосували б «за» у Західному («за» – 71%, проти – 11%, не визначилися – 17%) та Центральному регіоні («за» – 52%, проти – 30%, не визначилися – 17%). Переважно «проти» проголосували б у Південному («за» – 25%, проти – 43%, не визначилися – 33%) та Східному регіоні («за» – 32%, «проти» – 53%, не визначилися – 15%).
- **Для тих, хто готовий проголосувати «за» членство України в НАТО, головним аргументом є те, що НАТО «дасть гарантію безпеки Україні»** – це є основним мотивом для 86% прихильників НАТО. Ще вагомими мотивами є те, що членство в НАТО дасть змогу зміцнити та модернізувати українську армію» (33%) та що Україна матиме більший авторитет на міжнародній арені (25%).
- **Визначальним аргументом негативного ставлення до членства України в НАТО є побоювання, що це зможе втягнути Україну у військові дії НАТО** (це є аргументом для 44% тих, хто проголосував би проти вступу України до НАТО), побоювання, що це спровокує Росію на пряму військову агресію (28%) та переконаність, що Україна в принципі має бути позаблоковою державою (27%).
- **Основним наслідком повернення України до позаблокового статусу стане те, що країна опиниться без жодних гарантій безпеки перед зовнішньою агресією** – так вважає 31% населення.
- **Загалом у запропонованій альтернативі визначити НАТО як «захист» чи «загрозу» для України 44% населення обрало варіант «захист», 15% – «загрозу», а, на думку 26%, НАТО не є для України ані «захистом», ані «загрозою» (16% певної відповіді не дали).** Існують істотні регіональні відмінності у розумінні того, чим є НАТО для України: у Західному регіоні НАТО однозначно сприймається як захист (81%), істотно переважає сприйняття НАТО як захисту і в Центральному регіоні (68%). А от у Південному та Східному регіонах одностайності немає: у Південному регіоні 19% жителів сприймає НАТО як захист, стільки – 18% – як загрозу, для 25% НАТО не є ані захистом, ані загрозою, а 37% взагалі не змогли висловити певну позицію. У Східному регіоні 30% сприймають НАТО як захист, 28% – як загрозу і 30% не бачать в НАТО ані захисту, ані загрози.
- **Загалом лише 12% населення вважає, що вони добре інформовані про те, що таке НАТО, 55% дещо знають, але, на їхню думку, недостатньо, а 22% не знають практично нічого, причому самооцінка поінформованості щодо НАТО приблизно однакова в усіх регіонах країни.**
- **Індикативне питання, яке б засвідчило знання населення щодо НАТО, засвідчило низький рівень поінформованості:** лише 21% опитаних дали правильну відповідь, що рішення в НАТО ухвалюються консенсусом (коли згодні усі члени НАТО). Натомість найбільш популярною була відповідь «більшістю голосів» (34%, ще 10% вважають, що рішення ухвалюють «старі» члени НАТО, а «новачки» – ще ні, а 34% взагалі не змогли пристати до жодного варіанту. Причому кількість правильних відповідей не надто відрізнялася у різних регіонах: від 19% у Західному регіоні до 26% – у Східному.

Результати опитування

Який варіант гарантування безпеки був би, на Вашу думку, найкращий для України?

	Грудень 2007	Квітень 2012	Травень 2014	Вересень 2014	Грудень 2014	Липень 2015	Листопад 2015	Травень 2016	Червень 2017
Вступ до НАТО	18,9	13,0	32,6	43,6	46,4	35,9	45,7	43,3	47,2
Військовий союз з Росією та іншими країнами СНД	31,3	26,2	13,0	14,8	10,1	7,8	8,2	7,1	6,1
Позаблоковий статус України	30,7	42,1	28,3	22,2	20,9	28,9	22,6	25,1	30,7
Інше	1,6	0,9	2,5	0,4	1,0	4,8	5,9	5,4	2,3
Важко відповісти	17,5	17,8	23,7	19	21,7	22,6	17,6	19,1	17,0

Якби найближчим часом відбувся референдум стосовно вступу України до НАТО, чи взяли би Ви участь у голосуванні?

	Квітень 2012	Липень 2015	Листопад 2015	Травень 2016	Червень 2017
Так	58,5	62,3	63,6	58,5	66,2
Ні	27,9	25,2	23,4	27,9	23,3
Важко сказати	13,6	12,5	13,0	13,6	10,5

Якби Ви узяли участь у референдумі щодо вступу до НАТО, то як би Ви проголосували? (% від усіх)

	Квітень 2012	Липень 2015	Листопад 2015	Травень 2016	Червень 2017
Проголосував би за вступ	16,2	41,9	48,8	47,8	48,1
Проголосував би проти вступу	60,6	35,8	32,8	34,3	33,4
Важко відповісти	23,2	22,3	18,4	17,9	18,6

Якби Ви узяли участь у референдумі щодо вступу до НАТО, то як би Ви проголосували? (% від тих, хто має намір взяти участь у референдумі)

	Квітень 2012	Липень 2015	Листопад 2015	Травень 2016	Червень 2017
Проголосував би за вступ	26,2	63,9	74,9	77,7	69,5
Проголосував би проти вступу	60,6	28,5	19,8	17,4	25,9
Важко відповісти	13,4	7,6	5,3	4,8	4,6

Якщо Ви вважаєте, що Україні слід вступити до НАТО, то чому? (Оберіть не більше трьох варіантів) % тих, хто проголосував би за вступ до НАТО

	Червень 2017
Це дасть гарантію безпеки України	85,6
Це стане кроком на шляху України до ЄС	18,1
Це дасть змогу зміцнити та модернізувати українську армію	33,1
Це сприятиме розвитку України як демократичної держави	20,6
Це сприятиме розвитку української економіки	11,2
Україна матиме більший авторитет на міжнародній арені	25,1
Це сприятиме залученню інвестицій та кредитів із Заходу	12,0
Це дасть поштовх розвитку підприємств військово-промислового комплексу	9,8
Інше	0,6
Важко відповісти	0,4

А якщо Ви проти вступу України до НАТО, то чому? (оберіть не більше трьох варіантів) % тих, хто проголосував би проти вступу до НАТО

	Червень 2017
1 – НАТО є агресивним імперіалістичним блоком	24,9
2 – Це потребує значних додаткових коштів	25,7
3 – Це остаточно зіпсує відносини з Росією	20,2
4 – Це спровокує Росію на пряму військову агресію	27,6
5 – Це може втягнути Україну у військові дії НАТО	44,4
6 – Україна в принципі має бути позаблоковою державою	26,6
7 – В Україні почнуть хазяйнувати іноземці та іноземний капітал	22,3
8 – В Україні поширюватиметься західна культура та мораль	6,0
9 – Інше	1,2
10 – Важко відповісти	4,8

На Вашу думку, чим є НАТО для України?

	Червень 2017
1 – Захист	43,6
2 – Загроза	14,6
3 – І не захист, і не загроза	26,2
4 – Важко сказати	15,6

Як Ви вважаєте, якими можуть бути наслідки повернення України до позаблокового статусу? (оберіть не більше 2-х варіантів)

	Червень 2017
1 – Україна опиниться без жодних гарантій безпеки перед зовнішньою агресією	31,5
2 – Завершення агресії Росії на Донбасі внаслідок «задоволення» однієї з її вимог - відмови України від НАТО	10,0
3 – Посилення тиску Росії на Україну, поширення конфлікту на Донбасі в інші регіони України	15,7
4 – Україна перестане бути полем боротьби між Росією та Заходом	14,1
5 – Україну ніхто не зможе примусити брати участь у закордонних військових операціях	12,0
6 – Україна увійде у зону впливу Росії і буде змушена їй підкорятися	11,8
7 – Повернення до нейтрального статусу нічого не змінить	14,1
8 – Інше	0,4
9 – Важко відповісти	20,8

Наскільки добре Ви поінформовані про те, що таке НАТО?

	Червень 2017
1 – Добре поінформований	11,7
2 – Дещо знаю, але недостатньо	55,0
3 – Практично нічого не знаю	22,2
4 – Мене ця інформація взагалі не цікавить	11,1

Чи хотіли б Ви більше знати про НАТО?

	Червень 2017
1 – Так	54,5
2 – Ні	35,7
3 – Важко сказати	9,8

Яка саме інформація про НАТО Вас найбільше цікавить? (Всі необхідні відповіді)

	Червень 2017
1 – Історія створення організації, принципи її функціонування	12,4
2 – Участь країн НАТО у миротворчих операціях	17,1
3 – Гуманітарні невійськові програми НАТО	13,8
4 – Забезпечення НАТО безпеки своїх членів	22,4
5 – Нові члени НАТО (колишні соціалістичні країни) – чи виграли від вступу до НАТО?	20,9
6 – Яку допомогу отримує Україна від НАТО?	37,5
7 – Вступ України до НАТО – можливі вигоди та імовірні втрати	37,7
8 – Інше	2,6
9 – Важко відповісти	21,3

Як Ви думаєте, як ухвалюються рішення в НАТО?

	Червень 2017
1 – Більшістю голосів країн-членів	34,2
2 – Консенсусом (тобто, якщо з рішенням згодні усі країни-члени НАТО)	21,4
3 – Рішення ухвалюють «старі» члени НАТО, а «новачки» – поки що ні	10,4
4 – Важко відповісти	34,0

Регіональні відмінності

Який варіант гарантування безпеки був би, на Вашу думку, найкращий для України?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Вступ до НАТО	70,6	51,7	20,1	32,2
Військовий союз з Росією та іншими країнами СНД	0,5	3,2	10,9	13,1
Позаблоковий статус України	13,4	25,8	36,6	37,6
Інше	2,0	3,0	2,5	1,5
Важко відповісти	13,5	16,3	29,8	15,6

Якби найближчим часом відбувся референдум стосовно вступу України до НАТО, чи взяли би Ви участь у голосуванні?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Так	80,9	67,7	41,7	62,0
Ні	8,8	23,5	34,7	30,8
Важко сказати	10,3	8,8	23,6	7,3

Якби Ви узяли участь у референдумі щодо вступу до НАТО, то як би Ви проголосували?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Проголосував би за вступ	71,3	52,3	24,7	31,9
Проголосував би проти вступу	11,5	30,3	42,6	53,1
Важко відповісти	17,3	17,4	32,7	15,0

Якщо Ви вважаєте, що Україні слід вступити до НАТО, то чому?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Це дасть гарантію безпеки України	86,0	89,1	81,9	78,0
Це стане кроком на шляху України до ЄС	19,6	14,3	25,1	21,6
Це дасть змогу зміцнити та модернізувати українську армію	33,1	30,6	19,1	43,8
Це сприятиме розвитку України як демократичної держави	22,6	19,9	19,5	18,4
Це сприятиме розвитку української економіки	6,9	9,6	8,4	24,6
Україна матиме більший авторитет на міжнародній арені	31,2	23,2	25,9	17,1
Це сприятиме залученню інвестицій та кредитів з Заходу	12,3	8,0	13,5	20,5
Це дасть поштовх розвитку підприємств військово-промислового комплексу	11,5	6,3	11,0	14,3
Інше	1,3	0,2	0,0	0,0
Важко відповісти	0,0	0,5	1,4	0,4

А якщо Ви проти вступу України до НАТО, то чому?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>
НАТО є агресивним імперіалістичним блоком	4,2	19,0	29,5	32,6
Це потребує значних додаткових коштів	35,2	29,5	27,8	20,3
Це остаточно зіпсує відносини з Росією	14,5	18,0	19,8	23,6
Це спровокує Росію на пряму військову агресію	31,0	31,9	20,8	26,3
Це може втягнути Україну у військові дії НАТО	54,9	49,3	38,3	41,2
Україна в принципі має бути позаблоковою державою	34,9	19,9	26,0	31,3
В Україні почнуть хазяйнувати іноземці та іноземний капітал	12,0	29,4	15,9	21,1
В Україні поширюватиметься західна культура та мораль	6,0	3,0	4,7	9,0
Інше	1,9	1,2	0,0	1,6
Важко відповісти	8,1	4,7	13,6	1,9

На Вашу думку, чим є НАТО для України?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>
Захист	63,4	48,2	19,3	30,2
Загроза	3,5	11,1	18,5	28,0
І не захист, і не загроза	21,5	26,5	25,0	30,5
Важко сказати	11,6	14,2	37,3	11,4

Як Ви вважаєте, якими можуть бути наслідки повернення України до позаблокового статусу?

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Південь</i>	<i>Схід</i>
Україна опиниться без жодних гарантій безпеки перед зовнішньою агресією	46,6	34,3	17,0	21,8
Завершення агресії Росії на Донбасі внаслідок «задоволення» однієї з її вимог - відмови України від НАТО	4,3	8,3	9,1	18,3
Посилення тиску Росії на Україну, поширення конфлікту на Донбасі в інші регіони України	20,4	14,9	7,2	17,0
Україна перестане бути полем боротьби між Росією та Заходом	9,4	12,3	23,0	17,4
Україну ніхто не зможе примусити брати участь у закордонних військових операціях	6,8	8,8	19,1	18,5
Україна увійде у зону впливу Росії і буде змушена їй підкорятися	16,8	12,2	2,1	11,5
Повернення до нейтрального статусу нічого не змінить	10,2	15,0	16,9	15,5
Інше	0,9	0,3	0,0	0,6
Важко відповісти	19,2	21,1	28,3	19,4

Наскільки добре Ви поінформовані про те, що таке НАТО?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Добре поінформований	10,9	12,0	11,1	12,2
Дещо знаю, але недостатньо	56,8	57,6	46,4	53,3
Практично нічого не знаю	23,6	23,5	19,9	20,0
Мене ця інформація взагалі не цікавить	8,2	6,5	22,3	14,3
Не відповіли	0,5	0,3	0,4	0,2

Чи хотіли б Ви більше знати про НАТО?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Так	64,2	61,5	34,1	45,1
Ні	23,2	30,8	48,0	48,4
Важко сказати	12,6	7,6	17,9	6,6

Яка саме інформація про НАТО Вас найбільше цікавить?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Історія створення організації, принципи її функціонування	8,5	17,1	8,8	13,3
Участь країн НАТО у миротворчих операціях	16,2	23,7	14,1	13,4
Гуманітарні невійськові програми НАТО	11,2	19,7	11,3	11,9
Забезпечення НАТО безпеки своїх членів	25,7	26,2	19,1	20,5
Нові члени НАТО (колишні соціалістичні країни) – чи виграли від вступу до НАТО?	20,7	25,2	21,8	19,2
Яку допомогу отримує Україна від НАТО?	47,8	42,3	32,7	31,9
Вступ України до НАТО – можливі вигоди та імовірні втрати	53,8	34,4	38,2	36,6
Інше	2,2	1,7	6,5	3,4
Важко відповісти	16,9	18,4	26,6	32,6

Як Ви думаєте, як ухвалюються рішення в НАТО?

	Захід	Центр	Південь	Схід
Більшістю голосів країн-членів	40,3	39,5	18,0	28,3
Консенсусом (тобто, якщо з рішенням згодні усі країни-члени НАТО)	19,0	20,9	17,6	25,9
Рішення ухвалюють «старі» члени НАТО, а «новачки» – поки що ні	7,1	9,3	10,3	14,8
Важко відповісти	33,6	30,3	54,0	30,9